

Sınıf Öğretmenlerinin Sınıflarında Bulunan Geçici Koruma Altındaki Sığınmacı Öğrencilere İlişkin Metafor Algılarının Veri Analizinin İncelenmesi

Gözde Uyanık

Sınıf Öğretmeni

gozdeuyanik@icloud.com, ORCID:0009-0008-4089-5044

Özet

Bu çalışmada, farklı deneyimlere sahip sınıf öğretmenlerinin sınıflarındaki geçici koruma altında bulunan yabancı öğrencilere yönelik algılarının metafor kullanılarak açıklanması hedeflenmiş olup yapılan çalışma verilerin analizinin incelenmesine yönelik olarak gerçekleştirilmiştir. Bilindiği gibi, ülkelerinde yaşanan olumsuz şartlardan kaçarak Türkiye'ye sığınan insanların sayısının her geçen gün artması ve bu göç hareketi ile gelen çocukların Türk eğitim sistemine dahil edilmesi süreci beraberinde birçok konuyu da gündeme taşımamıza neden olmuştur. Bu araştırmanın amacı, sınıf öğretmenlerinin sınıflarında bulunan ve geçici koruma altında bulunan yabancı öğrencilere yönelik algılarını metaforlar aracılığıyla incelemektir. Bu amaç doğrultusunda sınıf öğretmenlerinin geçici koruma altındaki öğrencilere yönelik algılarını hangi metafor yoluyla açıklamaktadır?' sorusu araştırma sorusu olarak belirlenmiştir. Araştırmada nitel araştırma yaklaşımı ve fenomenoloji deseni kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu, örneklem yöntemlerinden kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemine göre seçilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu 2023-2024 Eğitim-Öğretim yılında İstanbul iline bağlı Başakşehir ilçesindeki bir devlet okulunda sınıf öğretmeni olarak görev yapan gönüllü 5 kadın 5 erkek öğretmen oluşturmaktadır. Çalışmaya katılan sınıf öğretmenlerine 2 kısımdan oluşan bir anket verilmiştir. Anketin birinci bölümünde katılımcılara ait demografik bilgiler istenirken, ikinci kısmında 'Sınıfımda bulunan yabancı öğrencim (...) gibidir. Çünkü (...) ifadesinde boş bırakılan yerleri doldurup sınıfında bulunan yabancı öğrencisini metafor yoluyla ifade etmesi istenmiştir. Katılımcılara ankette bulunan yabancı öğrenci ibaresiyle sınıflarındaki geçici koruma altında bulunan sığınmacı yabancı öğrencilerin ifade edildiği belirtilmiştir. Çalışma sürecinde, tüm katılımcılar tarafından sürece katkı sağlanmıştır. Herhangi bir aksaklık yaşanmaması adına gerekli çalışmalar vaktinde tamamlanmıştır. Toplanan verilerin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır.

Araştırmaya katılan gönüllü 5 kadın 5 erkek toplam 10 sınıf öğretmeninden 10 farklı metafor elde edilmiştir. Sınıf öğretmenlerinin kullandıkları metaforlar ve açıklamaları incelenmiş ve bu metaforlar ‘zarara uğrayan’, sonucu zamanla belli olacak olan’, ‘desteğe ihtiyaç duyan’, ‘uyumsuz/zorlayıcı olan/ait olmayan’ olmak üzere 4 kategori altında toplanmıştır. Oluşturulan kategoriler incelendiğinde ise en fazla metaforun “uyumsuz/zorlayıcı/ait olmayan” kategorisi altında toplandığı görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sınıf Öğretmeni, Yabancı Öğrenci, Geçici Koruma, Sığınmacı, Veri Analizleri

Investigation of Data Analysis of Metaphor Perceptions of Asylum Seeker Students Under Temporary Protection in Classrooms of Classroom Teachers

Abstract

In this study, it was aimed to explain the perceptions of classroom teachers with different experiences towards foreign students under temporary protection in their classrooms using a metaphor, and the study was conducted to examine the analysis of data. As it is known, the increasing number of people seeking refuge in Turkey by fleeing the unfavorable conditions experienced in their countries and the process of including children who come with this migration movement into the Turkish education system has caused us to bring many issues to the agenda. The aim of this research is to examine the perceptions of classroom teachers towards foreign students who are in their classrooms and are under temporary protection through metaphors. In line with this purpose, ‘Which metaphor explains the classroom teachers' perceptions of students under temporary protection?’ the question has been determined as a research question. Qualitative research approach and phenomenology design were used in the research. The study group of the study was selected according to the easily accessible case sampling method from the sampling methods. The study group of the research consists of 5 female and 5 male volunteer teachers working as classroom teachers in a public school in Başakşehir district of Istanbul province in the 2023-2024 academic year. A questionnaire consisting of 2 parts was given to the classroom teachers participating in the study. In the first part of the survey, demographic information of the participants is requested, while in the second part they are like ‘My foreign student who is in my class (...). Because (...) he was asked to fill in the empty places left in his statement and express the foreign student who was in his class through metaphor. It was stated to the participants that the phrase foreign student found in the survey refers to asylum-seeking foreign students who are under temporary protection in their classrooms. During the study process, contributions were made to the process by all participants. The necessary works have been completed on time in order to avoid any disruptions. The content analysis method was used in the analysis of the collected data. 10 Different metaphors were obtained from a total of 10 classroom teachers, 5 women and 5 men, volunteers participating in the research. The metaphors used by classroom teachers and their explanations were examined and these metaphors were grouped under 4 categories as ‘damaged’, ‘the result of which will be determined over time,’ ‘in need of support’, ‘incompatible/challenging/not belonging.’ When the categories created are examined, it is seen that the most metaphors are collected under the category of “incompatible / challenging / not belonging.”

Key Words: Classroom Teacher, Foreign Student, Temporary Protection, Asylum Seeker, Data Analysis

Giriş

Göç, insanların bireysel olarak veya aileleri ile birlikte yer değiştirme, bir yerden başka bir yere taşınmasıdır. Bu taşınma işlemi kişilerin kendi istekleri ile olabileceği gibi bir zorlanma sonucu da olabilmektedir. Göç, bir devletin sınırları içinde veya ülkeler arasında gerçekleşebilir (Abdi, 2022).

Türkiye, özellikle 1980 yılından sonra küreselleşmenin etkisi ve Ortadoğu'daki karışıklıklar sebebiyle yoğun göç dalgalarına ve sığınma taleplerine maruz kalmıştır. Bu göç ve sığınmacı dalgası hız kesmeden sürüp gitmiştir.

2011 yılında Arap ülkelerinde iç karışıklıkların başlamasıyla beraber özellikle Suriye başta olmak üzere diğer birçok ülkeden ülkemize yoğun bir göç ve sığınma dalgası başlamıştır. Tarihin en büyük göç dalgalarından biri olarak anılan Suriyeli sığınmacıların göçü ile beraber Türkiye dünyada en çok geçici korumacı barındıran ülke olmuştur.

28 Kasım 2023'te Göç İdaresi Başkanlığının açıkladığı verilere göre Türkiye'de 4.119.578 Suriyeli vatandaş bulunmaktadır (Göç İdaresi Başkanlığı, 2023). Geçici koruma statüsündeki bu insanların bir kısmı barınma merkezlerinde bir kısmı ise şehirlerde yaşamakta olup büyük çoğunluğu çocuklardan oluşmaktadır.

Uzun süre Türkiye'de kalacakları düşünülen yabancı uyruklu çocukların topluma uyum sağlaması ve gelecekte büyük problemler yaratmaması için eğitim almaları kaçınılmaz olmuştur. Önce anasını ve ilkokulda eğitimle tanışan bu öğrenciler eğitim sistemine dâhil olmaktadır.

Ancak eğitim fakültelerinde yetişen öğretmenler lisans eğitimleri boyunca yabancı öğrencilerin eğitilmeleri ile ilgili yeterince eğitim almamışlardır. Farklı dil ve farklı kültürle yetişmiş bu çocukların Türk çocukları ile aynı sınıflarda eğitim görmeleri özel bir çaba gerektirmektedir (Güleç ve Alkış, 2004).

Çocukların Türkiye'de büyüdüğü düşünülürken bağlarının arttığı ve dolayısı ile dönmeyecekleri söylenebilmektedir. Bunun yanında yaşı ilerlemiş olanların ülkelerine geri dönebileceği varsayılabilir adeta bir ayakları Türkiye'de olacaktır (Adem, 2000).

YÖNTEM

Araştırma Deseni

Bu araştırmada sınıf öğretmenlerinin sınıflarında bulunan ve geçici koruma altında bulunan sığınmacı yabancı öğrencilere yönelik algılarının ne olduğu veya nasıl olduğunun bir bakıma arkeolojik çalışması yapılarak derinlemesine incelenmesi sağlanacağı için nitel çalışma desenlerinden fenomenoloji (olgubilim) deseni kullanılmıştır.

Fenomenolojik araştırmalar; kişilerin bireysel ve ortak deneyimlerini yaşantılarına, tecrübelerine dayandırarak anlamlandırma biçimlerini araştırır. Fenomenolojik araştırmaların temelinde kişi ve kişinin bilinçli deneyimleri bulunmaktadır. Yani bu araştırma deseninde konunun kişinin öznel tecrübeleri olduğunu söyleyebiliriz (Tutar, 2023).

Bu sebeple sınıf öğretmenlerinin deneyimlerinin önem arz edeceği bu araştırmada, fenomenoloji deseni kullanılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu, örneklem yöntemlerinden kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemine göre seçilmiştir.

Araştırmanın çalışma grubunu, 20232024 Eğitim-Öğretim yılında İstanbul iline bağlı Başakşehir ilçesinde bulunan ve çok sayıda yabancı öğrenciye sahip olan bir devlet okulundaki gönüllü Sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır.

Çalışma grubunda gönüllü 5 kadın, 5 erkek sınıf öğretmenine yer verilmiştir. Çalışmaya katılan öğretmenler SÖ1, SÖ2, SÖ3... SÖ10 şeklinde kodlanarak listelenmiştir.

Çalışma grubuna katılan 5 kadın ve 5 erkek gönüllü sınıf öğretmenlerine ait cinsiyet, kıdem yılı, öğrenim durumu ve sınıfında bulunan geçici koruma altındaki yabancı öğrenci sayısı gibi tanımlayıcı bilgiler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1: Katılımcı Sınıf Öğretmenlerine Ait Bilgiler

Tanımlayıcı Bilgiler	Alt Boyut	f	%
Cinsiyet	Kadın	5	%50
	Erkek	5	%50
Kıdem Yılı	1-5		
	6-10		
	11-15		
	16-20		
Öğrenim Durumu		6	%60
		2	%20
Sınıftaki Yabancı Öğrenci Sayısı		1	%10
		1	%10

Lisans Yüksek	8	%80
Lisans	2	%20

1-5	0	%0
6-10	6	%60
11-15	4	%40

16-20	0	%0
-------	---	----

Veri Toplanma Aracı

Sınıf öğretmenlerinin sınıflarındaki geçici koruma altında bulunan yabancı öğrencilere yönelik algılarını metafor yoluyla ortaya koymalarının istendiği bu çalışma için iki bölümden oluşan bir veri toplama anketine başvurulmuştur.

Anketin ilk kısmında çalışmaya katılan sınıf öğretmenin cinsiyeti, kıdem yılı, lisans durumu ve sınıfında bulunan yabancı öğrenci sayısına erişildiği bir kişisel bilgiler bölümüne yer verilirken, ikinci kısmında sınıfındaki yabancı öğrencim (...) gibidir. Çünkü (...) sorusuna yer verilip sınıf öğretmenin sınıfındaki yabancı öğrencisini metafor yoluyla ifade etmesi beklenmiştir.

Katılımcılara yabancı öğrenci ifadesinde sınıflarında bulunan ve geçici koruma altında bulunan sığınmacı öğrencilerin belirtildiği vurgulanmıştır. Çalışmaya katılan sınıf öğretmenlerine metafor kelimesinin kişinin bir olguyu ya da kavramı deneyimlerinden de yola çıkarak anladığı şekilde benzetmeler yoluyla ifade etmek anlamına geldiği belirtilmiştir.

Verilerin Toplanması

Sınıfında sığınmacı öğrencisi bulunan ve devlet okulunda çalışan 5 kadın ve 5 erkek sınıf öğretmenine hazırlanan anket dağıtıldı. Anket, katılımcıların demografik bilgilerini içeren bir bölüm ve katılımcıların yabancı öğrencilerine yönelik algılarını metafor yoluyla açıklayacakları cümlelerin bulunduğu bir başka bölüm olmak üzere iki kısımdan oluşmaktadır.

Katılımcılara herhangi bir zaman kısıtlamalarının olmadığı belirtilip, anketin ikinci kısmında yer verilen yabancı öğrencilere yönelik algılarını metafor yoluyla aktarmaları istenen bölümde açıklayıcı ifadeler ve benzetmelere yer vermelerinin önemi vurgulandı. Anket katılımcıların el yazısı ile doldurulmuştur.

Verilerin Analizi

Bu çalışmada verilerin analizinde, içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Bu kapsamda ilk olarak katılımcıların her biri SÖ1, SÖ2... S10 şeklinde kodlanmış ve katılımcılar tarafından yazılan metaforlar listelenmiştir.

Gönüllü 10 katılımcıdan birbirine benzemeyen toplam 10 metafor elde edilmiştir. Daha sonra kullanılan metaforlar detaylı bir şekilde incelenmiş ve ortak özellikleri olanlar da göz önünde bulundurularak kategorize edilmiştir.

Bu kapsamda elde edilen metaforlardan 4 adet kategori belirlenmiştir. Bu işlemden sonra metaforlar kategorilere yerleştirilmiş, sonrasında metaforların kategori uyumları incelenip, metaforların kategorilere yerleştirilmesi işlemine son hali verilmiştir.

Geçerlik ve Güvenilirlik

Nitel araştırmalarda güvenilirliği sağlamak adına araştırmacılara bazı önlemleri alması önerilmektedir.

Araştırmacı araştırmasının dış güvenilirliğini izlediği aşamaları detaylı olarak açık şekilde raporlayarak; iç güvenilirliğini araştırma sonuçlarını kendi bakış açısı ve deneyimlerini katmadan okuyucuya sunarak sağlayabilir. Araştırma bulguları verilirken, araştırmaya katılanların direkt ifadelerinden alıntı yapmak iç güvenilirlik açısından önemlidir.

Araştırmanın verilerinin toplanması için oluşturulan görüşme formunun son halinin verilmesi aşamasında ve veriler toplanıp analiz edildikten sonra uzman görüşleri alınmıştır.

Araştırma konusu hakkında bilgi sahibi olan ve nitel araştırma yöntemleri hakkında uzman kişilerin, yapılan araştırmanın boyutlarını incelemesi inandırıcılık konusunda alınabilecek önlemlerdendir.

Sonuç

Bu çalışmaya katılan sınıf öğretmenlerinin sınıflarında bulunan ve geçici koruma altındaki sığınmacı öğrencilere yönelik algılarının metaforlar yoluyla belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışmada kullanılan anketle, 5 kadın ve 5 erkekten oluşan katılımcı toplam 10 sınıf öğretmeninden 10 geçerli metafora ulaşılmıştır.

Katılımcılar tarafından ifade edilen hiçbir metafor birbirini tekrar etmemiştir. Bu durumun katılımcı öğretmenlerin kıdem yılları, yaşanmışlıkları ve bireysel deneyimlerinden kaynaklandığından söz edilebilir.

Çalışmada kullanılan metaforlardan 6 tanesinin canlı varlıklara (ayrık otu, yabani kuş, flamingo, gül, diken, patates), 4 tanesinin ise cansız varlıklara (gasp edilen çanta, yelkeni olmayan gemi, kazı kazan bileti, tereyağı) benzetildiği görülmüştür.

Çalışmada kullanılan metaforların analizi sonucunda sınıf öğretmenlerinin yabancı öğrencilerine yönelik metafor algıları zarara uğrayan, sonuçları zamanla kendini gösterecek olan, desteğe ihtiyaç duyan, uyumsuz/zorlayıcı/ait olmayan olmak üzere 4 kategori altında toplanmıştır. En fazla metafor uyumsuz/zorlayıcı/ait olmayan kategorisi altında toplanmıştır.

Sınıf öğretmenlerinin kullandığı metaforlar ve metafor açıklamaları incelendiğinde öğretmenlerin bu çocukların yaşadığı belirsizlikten endişe ettikleri, dil bilmeme sorunlarının ve kültürel farklarının içinde buldukları duruma uyum süreçlerini güçleştirdiği ve yaşadıkları yıkım ve uyum sorunlarından dolayı desteğe ihtiyaç duyduklarına yönelik yanıtlar alınmıştır. Bunun yanında katılımcılar ailelerin de sürecin içinde kaybolduklarını ve ebeveynlerin yaşadığı bu dil probleminin de çocuğun okul uyumuna etki ettiğini ifade etmişlerdir.

Bu çalışmada da katılımcılardan toplanan metafor ve açıklamaları incelendiğinde bu ortak sonuca ulaşılmıştır. Bu sebeple bu ailelere ve çocuklara dil öğretimi noktasında daha planlı ve kapsamlı bir programlama yapılarak, zaman kaybetmeden çalışmalar yürütülmelidir.

Bu araştırmanın yapıldığı ve gönüllü 10 sınıf öğretmenin katıldığı bu çalışmanın yapıldığı devlet okulunda öğrenci mevcudunun 3281 olduğu ve yabancı öğrenci sayılarının da mevcudun 1/5 kadar olduğunu belirtecek olursak durumun ne kadar önem arz ettiğini görmek zor olmayacaktır.

Bu çalışmadan elde edilen bulguların literatürde bu alanda çalışma yapan araştırmacılara ışık tutacağı düşünülmektedir. Bunun yanında çalışmanın bir devlet okulundaki 10 gönüllü katılımcının içtenlikle ve samimiyetle açıklamalar yaptıkları varsayılarak gerçekleştirilmiş olması çalışmada önemli bir sınırlılık oluşturmaktadır. Farklı illerdeki okullarda çalışan Sınıf öğretmenleri ile katılımcı sayısı artırılarak araştırmanın kapsamı genişletilebilir.

Kaynakça

- Abdi, Z. (2022). “Türkiye’nin Suriye Politikası”. H. Çomak, C. Sancaktar ve Z. Yıldırım (ed.). içinde Uluslararası Politikada Suriye Krizi. (s. 354-357). Beta Yayınları.
- Appleyard, R. (2021). “Suriye-Türkiye İlişkilerinin Dünü Bugünü: 1950–2020”. *International Migration*, 39 (6), s. 7–20.
- Arıboğan, D. Ü. (2019). *Suriye Duvarı. İnkılâp Kitabevi, İstanbul.*
- Avcı, G., Kirişci, K. (2020). “Uluslararası Politikada Suriye Krizinin Küresel ve Bölgesel Etkileri”, *Migración y Desarrollo*. 2022 (7), s. 123-173.
- Bakırtaş, T. (2021). “Küresel Gelişme Modelinde Uluslararası Göç Olgusu ve Eğitime Yansımaları”. *Alternatif Politika*, 4 (2), s. 232-261.
- Canpolat, H. ve Onur, H. (2022). *Türkiye’nin Göç Politikalarının Suriye’ye Yönelik Gelişimi (s.123-175). Orsam Rapor: Ankara.*
- Çakır, S. (2019). “Suriye Kültüründe Göç ve Toplumsal Değişme”. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 24, s. 12-14.
- De Marcilly, C. and Garde, A. (2018). “Türkiye-Suriye İlişkilerinde Nirengi Noktaları: Eğitim”. *Robert Schuman Foundation, European Issue, No. 396.*
- Frontex (2019). *Genel Suriye-Türkiye Raporu. Varşova.*
- İnaç, H. (2021). *Avrupa Birliği’ne Entegrasyon Sürecinde Türkiye’nin Kimlik Problemleri ve Suriye’yle İlişkileri, Adres Yayınları: Ankara.*
- Şemşit, S. (2020). *Türkiye’nin Göç Politikasının Suriye’ye Yansımaları. Doktora Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.*
- Sever, H. ve Sever, M. (2019). “Türkiye ve Suriye Ekseninde Yasadışı Göç ve İltica Paradoksu: Domino Etkisi Sonrası Yaşananlar”. *Polis Bilimleri Dergisi*, 15 (2).

Şahin, C. (2021). “Yurt Dışı Göçün Bireyin Eğitim Yaşamı Üzerindeki Etkisine İlişkin Kuramsal Bir İnceleme”. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 21(2), s. 59.

Yardım, M. (2020). “Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Adaptasyonu”. Akademik İncelemeler Dergisi (Journal of Academic Inquiries) 12 (2), p. 217-234

Yılmaz-Elmas, F. (2020). Türkiye’de Suriyelilerin Eğitime Etkisinin İncelenmesi. USAK Yayınları: Ankara.